

Příprava na vyučování Zeměpisu, Přírodopisu a Výchovy k občanství s cíli v oblastech EV a OSV

Název učební jednotky (téma)	Environmentální problémy a konflikty
Stručná anotace učební jednotky	Tato výuková jednotka vysvětluje pojmy problém, konflikt, environmentální problém a environmentální konflikt a seznamuje žáky s problematickým a konfliktním charakterem různých jevů. Navazovat na ni může výuková jednotka V jednotce je využit model E-U-R.
Nutné předpoklady (Již osvojené znalosti a dovednosti žáků, které umožní, aby jednotka efektivně směřovala ke svým cílům).	Žáci by pro úspěšné zvládnutí učební jednotky měli zvládat základní zásady efektivní komunikace. Tuto výukovou jednotku jsem zařadil do 9. ročníku, protože do té doby se tito žáci s posuzováním problémů a konfliktů nesetkali. Myslím si, že je ale lepší ji zařadit již do 6. ročníku, protože se jedná o úvod k problematice, na který je možno navazovat v různých oborech konkrétními tématy. Žáci by měli ovládat techniku tvorby myšlenkové mapy.
Časový rozsah učební jednotky	90 minut

Věk žáků (ročník)	9. ročník						
Zařazená průřezová témata (včetně čtenářství)	OSV	MKV	MV	VMEGS	VDO	EV	Čtenářství
	Ano					Ano	
Vyučovací obor(y)	Zeměpis (Globální výchova) <i>Očekávané výstupy vzdělávacího oboru (RVP):</i> - Žák uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí. Přírodopis <i>Očekávané výstupy vzdělávacího oboru (RVP):</i> - Žák zhodnotí kladný i záporný vliv člověka na životní prostředí. Výchova k občanství <i>Očekávané výstupy vzdělávacího oboru (RVP):</i> - Žák uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem.						

Dlouhodobé cíle (Klíčové kompetence, části profilu absolventa, části výchovné a vzdělávací strategie školy)	• Žák vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá. • Žák rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá. • Žák kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí. • Žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu. • Žák naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje. • Žák účinně spolupracuje ve skupině a přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají. • Žák chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí a rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví.
Cíle jednotlivých průřezových témat a čtenářství, které chci v dané učební jednotce naplnit	EV • Žák popíše příčiny a možné důsledky vybraného problému z hlediska environmentálního, ekonomického a sociálního. • Žák vysvětlí, kdy se z problému stává konflikt. • Žák formuluje a odůvodní vlastní stanovisko na řešení daného problému/konfliktu. OSV • Žák zvažuje své priority, na základě kterých se rozhoduje. • Žák identifikuje, které reálné problémy si zasluhují jeho angažovanost a tyto problémy řeší.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Cíle učební jednotky	EV - Žák se zamyslí nad obsahem pojmu problém a konfrontuje svoji představu s definicí tohoto pojmu. Žák přemýšlí nad tím, kdy se z problému stává konflikt. Vybrané problémy roztřídí z hlediska rozsahu i obsahu a v diskusi hledá jejich případný konfliktní charakter. OSV - Žák formuluje kroky, které mohou pomoci k vyřešení problémů a které naopak mnohou řešení problémů komplikovat, své názory zaznamenává do myšlenkové mapy. - Žák přispívá k nalezení konsensu a tím k vyřešení konfliktu nenásilným způsobem.
Hodnocení (Z čeho učitel i žáci poznají, že bylo dosaženo cílů a jak to učitel i žáci budou hodnotit)	Žák roztřídí předložené problémové situace podle rozsahu či obsahu, posoudí, zda se v nich může jednat o konflikt a vyhledá případné konfliktní skupiny.
Popis učební jednotky	1. Motivační a evokační fáze Učitel žáků rozdává texty písní Jaksi Taxi – Problémy nebo Davová psychóza – Problémy (Příloha A), případně jim pustí některou z těchto písní (Audioukázka 1 a Audioukázka 2) a text promítne na interaktivní tabuli. <i>Úkol pro žáky:</i> ➤ Uveď příklad nějakého problému a zkus obecně slovo problém definovat: Co je to problém? ➤ Jaký vztah k problémům zaznívá v písničce, kterou jste před chvílí slyšeli? Je v ní problém považován za pozitivní nebo negativní jev? A jaký na to máte názor vy? Souhlasíte s autory písničky? Žáci pracují samostatně. Učitel rozdělí žáky do skupin po 3–5 žácích. Využije k tomu přílohu

(Příloha C), kde je uvedena definice pojmu PROBLÉM. Učitel podle počtu žáků ve třídě a podle požadovaného počtu v týmech rozstřihá předem definice na tolik dílů, kolik žáků má být v týmu. Jednotlivé definice se od sebe liší formátem písma. Mohou se též lišit způsobem rozstřihání.

Ve vzniklých skupinách probíhá diskuse nad *úkolem pro žáky* – žáci se vzájemně seznamují s příklady problémů, se svou definicí i s názory na hodnocení problémů. Své definice žáci následně konfrontují s tou, kterou získali při rozdělování do týmů.

Na výzvu učitele mohou dobrovolníci seznámit ostatní se svými nápady a výsledky porovnání.

Učitel rozdává týmům formulář pro myšlenkovou mapu (Příloha D), pomocí níž žáci zpracovávají myšlenkovou mapu na téma PROBLÉM. Dle zadání se zabývají 3 aspekty:

- Jaké jsou druhy problémů?
- Co může přispět k jejich řešení?
- Co může komplikovat jejich řešení?

2. UVĚDOMĚNÍ SI VÝZNAMU INFORMACÍ

Prezentace názorů jednotlivých skupin do společného výstupu v podobě myšlenkové mapy na tabuli – moderuje učitel.

Alternativou k tomuto postupu je využití programu FREE MIND, pomocí něhož je možno vytvářet myšlenkové mapy na interaktivní tabuli. Program je volně stažitelný (i v ČJ) např. na těchto adresách:

<http://www.slunecnice.cz/sw/freemind/>
http://download.chip.eu/cz/FreeMind_572809.html

Ukázka zpracování myšlenkové mapy pomocí tohoto programu je uvedena v příloze (Příloha E) – příloha je exportována do formátu PDF.

Učitel rozdává žákům pracovní list (Příloha F). Jedná se o pracovní list, ve kterém mají týmy vybrané typy problémů zařadit nejprve do typu podle rozsahu a obsahu.

Učitel v reakci na vzniklou myšlenkovou mapu (část *Co může komplikovat řešení problémů*) uvede, že jedním z aspektů, které mohou komplikovat řešení problémů je jejich konfliktní charakter (pokud něco podobného žáci zmínili již v myšlenkové mapě, poukáže na to nyní učitel, pokud ne, uvede učitel, že se jedná o další důležitý aspekt, který je třeba brát v úvahu.

	Následně učitel rozdává základní definice (Příloha G). 3. Reflexe Žáci se vrátí k pracovnímu listu a v týmové diskusi hledají případný konfliktní charakter jednotlivých problémů – hledají zájmové skupiny, které mohou mít rozdílný postoj k problému. Svá zjištění zapisují do posledních dvou sloupců tabulky, které označí názvem KONFLIKT – podle vztahu ke konfliktu zájmové skupiny rozdělí do dvou sloupců. Následuje veřejná diskuse a prezentování názorů. Žáci jsou vyzváni, aby vyjádřili svůj osobní postoj k problému, který si z nabídky v pracovním listu sami vyberou – svůj názor zapisují na volný papír a následně prezentují ostatním. Opět může následovat diskuse. Závěrečné společné shrnutí. To by mělo zdůraznit rozdíl mezi problémem a konfliktem a ukázat vlastnosti důležité pro úspěšné zvládnutí problémů a konfliktů.
Seznam příloh	Příloha A – Texty písní Příloha B – Definice pojmu PROBLÉM Příloha C – Formulář pro myšlenkovou mapu Příloha D – Ukázka zpracování myšlenkové mapy Příloha E – Pracovní list Příloha F – Základní definice Audioukázka 1 – Jaksi taksi Problémy? Audioukázka 2 – Davová psychóza Problémy http://text.hudebniskupiny.cz/problemy-67372 http://text.hudebniskupiny.cz/problemy-37515 http://mp3stream.cz/watch.php?title=Davova+psychoza+-+Problemy&link=http%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fv%2FBwWwLIDq-w%26feature%3Dyoutube_gdata_player http://mp3stream.cz/watch.php?title=stream&link=http://www.youtube.com/v/5FNYTw9cFkk&feature=youtube_gdata_player

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

	http://cs.wikipedia.org/wiki/Probl%C3%A9m Pomůcky: Listy papíru, psací náčiní, tabule a křída (flip a fixy), přehrávač hudby.
Autor lekce (realizátor učební jednotky), škola	Mgr. Jan Vrtiška ZŠ Vrané nad Vltavou U Školy 208, 252 46 Vrané nad Vltavou
Závěrečná sebereflexe učitele (následuje po odučení učební jednotky)	
Co se mi osvědčilo během vyučování (co fungovalo, mělo úspěch, z čeho jsem měl/a radost).	Žáci zvládali jednotku dobře, velký úspěch mělo použití programu FREEMIND pro tvorbu myšlenkových map. Žáci projevili zájem si tento freewareový program nainstalovat do svých počítačů, protože jim může pomoci při procesu učení případně při plánování různých aktivit.
S jakými problémy (obtížemi) jsem se během vyučování setkal/a.	Je třeba hlídat časové rozvržení jednotlivých aktivit (např. tvorba myšlenkových map jednotlivými týmy a jejich společné sdílení může žáky natolik zaujmout, že by pak následně nezbylo dostatek času na reflexní fázi).
Co bych příště udělal/a jinak (jak bych upravil/a tuto přípravu).	Původně se jednalo spolu s učební jednotkou Sjezdové lyžování o jeden vyučovací blok, již při přípravě jsem se rozhodl ale program rozdělit do dvou samostatných jednotek, protože tato první část má spíše úvodní a obecnější charakter, který může sloužit jako startovací program pro zpracování různých témat napříč různými vzdělávacími obory, učební jednotka ke sjezdovému lyžování již řeší konkrétní modelovou situaci.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jaksi Taxi – Problémy?

Problémy vopruzy všichni to dobře známe
když se nic nedaří a věci nejdou právě
tak jak v tom Matrixu se někdy musíš cítit
jenomže tady se nemůže zmáčknout Delete – a vypadnout ven

zahodit jednou všechny problémy pryč

je toho už příliš k výbuchu málo stačí
špatnej den špatná hra na špatným počítači
chceš skončit a novou hru zase jednou začít
jen heslo k ní správný nemůžeš nikde najít – a vypadnout ven

zahodit jednou všechny problémy pryč

zahodit jednou všechny problémy pryč.

Davová psychóza – Problémy

Už hned' za rána v autobuse, kam sa ledva natlačím na sto ľudí unudených, som rád, že s dychom vystačím. Stojíš s nimi všade v radách, ktoré všetci poznáme, príjdeš k pultu k predavačke, povie: "My už nemáme."

Samé problémy na každom kroku, znášať problémy každý deň v roku.

Problémov je stále viacej, celý život žiješ s nimi, ale za tie, ktoré sú tu, u nás, si môžeme len my. Myslíš si, že len krásne spíš a sníva sa ti zlý sen. Otvor oči, si v realite, ktorá trvá každý deň.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Definice pojmu PROBLÉM pro rozdělení žáků do týmů

✂

Skupina A

Problém jsou takové podmínky, nebo situace nebo stav, který je nevyřešený, nebo nechtěný, nebo nežádoucí. Problém obvykle vyžaduje nějaké řešení.

✂

Skupina B

Problém jsou takové podmínky, nebo situace nebo stav, který je nevyřešený, nebo nechtěný, nebo nežádoucí. Problém obvykle vyžaduje nějaké řešení.

✂

Skupina C

Problém jsou takové podmínky, nebo situace nebo stav, který je nevyřešený, nebo nechtěný, nebo nežádoucí. Problém obvykle vyžaduje nějaké řešení.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Skupina D

Problém jsou takové podmínky, nebo situace nebo stav, který je nevyřešený, nebo nechtěný, nebo nežádoucí. Problém obvykle vyžaduje nějaké řešení.

✂ -----

Skupina E

PROBLÉM JSOU TAKOVÉ PODMÍNKY, NEBO SITUACE NEBO STAV, KTERÝ JE NEVYŘEŠENÝ, NEBO NECHTĚNÝ, NEBO NEŽÁDOUCÍ. PROBLÉM OBVYKLE VYŽADUJE NĚJAKÉ ŘEŠENÍ.

✂ -----

Skupina F

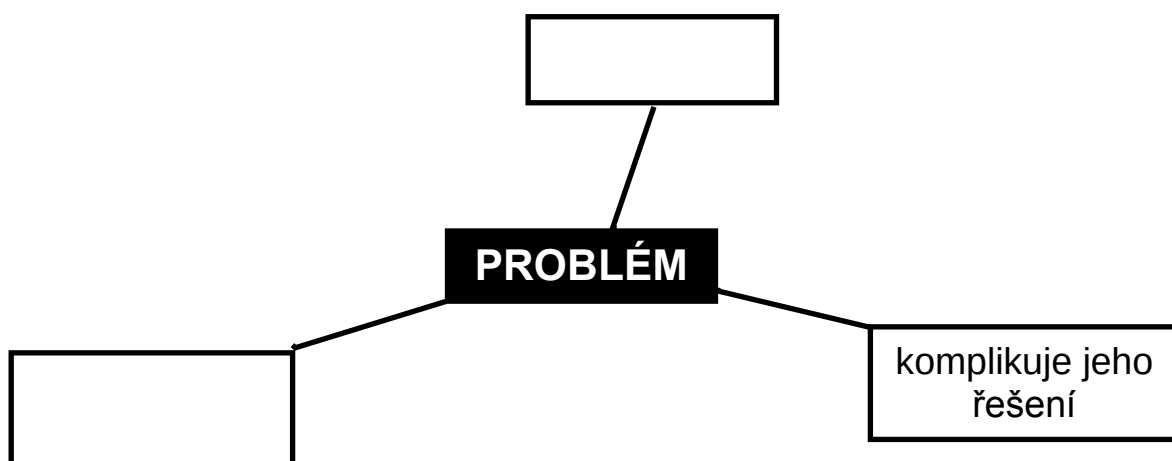
PROBLÉM JSOU TAKOVÉ PODMÍNKY, NEBO SITUACE NEBO STAV, KTERÝ JE NEVYŘEŠENÝ, NEBO NECHTĚNÝ, NEBO NEŽÁDOUCÍ. PROBLÉM OBVYKLE VYŽADUJE NĚJAKÉ ŘEŠENÍ.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Formulář pro myšlenkovou mapu

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

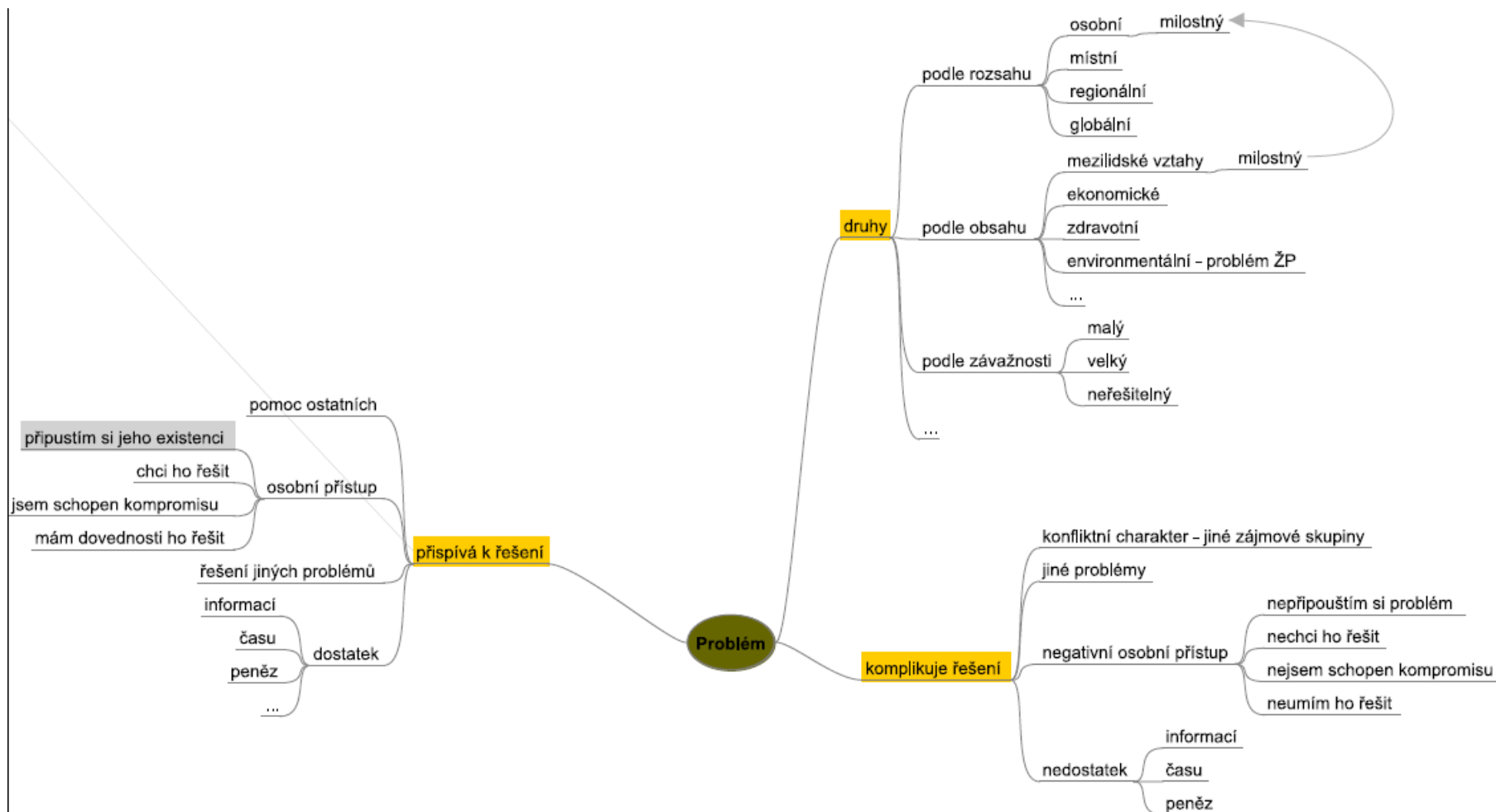
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Ukázka zpracování myšlenkové mapy

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Pracovní list

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Rozdělení problémů podle rozsahu (osobní, místní, regionální, státní, globální) **a podle obsahu** (ekonomický, sociální, zdravotní, environmentální – problém životního prostředí, ...) – problém může být zařazen i do více kategorií

Druh problému	Zařazení podle rozsahu	Zařazení podle obsahu		
Nemám čas chodit ven.				
Občanům se nelíbí stavba spalovny odpadu v katastru obce.				
Umírají korálové útesy.				
V kraji vypukla epidemie chřipky.				
Vichřice poničila střechu domu, ve kterém bydlím.				
Vztah k menšinám.				
Nedostatek pitné vody.				
Drogy.				
Hospodářská krize.				

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Základní definice

Problém jsou takové podmínky, nebo situace nebo stav, který je nevyřešený, nebo nechtěný, nebo nežádoucí. Problém obvykle vyžaduje nějaké řešení.

Konflikt vzniká tehdy, pokud existují různé názory na řešení daného problému.

Environmentální problém je objektivně existující problém životního prostředí, který může, ale nemusí být způsoben lidskou činností.

Environmentální konflikt společenská diskuse o řešení environmentálního problému. Konflikt vzniká ze střetu různých názorů a jejich hodnotových východisek na řešení daného problému.

